

Εργοστάσιο Ζησιμάτου: Ανάσυρση από το χρονοντούλαπο της ιστορίας 35 χρόνια μετά...

«Υπάρχουν πράγματα γνωστά και πράγματα άγνωστα και ανάμεσά τους βρίσκονται οι πόρτες», έγραφε η παλιά πόρτα αντιγράφοντας τον στίχο των Doors. Και πράγματι εκείνο το ηλιόλουστο πρωινό αισθανθήκαμε ότι κάναμε ένα ταξίδι στο χρόνο, μεταφερόμενοι στο Μάντσεστερ της Ελλάδας, όπως θεωρούνταν η Σύρος των 68 εργοστασίων στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Μπροστά μας βρισκόταν το αναπαλαιωμένο εργοστάσιο καλτσών –αρχικά- πετσέτων και μπουρνούζιων –έπειτα- του Ζησιμάτου, που έκλεισε ξαφνικά στις 28 Αυγούστου 1986, έχοντας συμπληρώσει 70 περίπου χρόνια λειτουργίας. Μόλις περάσαμε τη μεγάλη σιδερένια πόρτα είδαμε ένα μικρό αυλιδάκι, μέσα στο οποίο βρισκόταν το «θυρωρείον», όπου έμπαιναν οι εργαζόμενοι –συνήθως έφηβοι σαν και εμάς, αγόρια και κορίτσια- προκειμένου να αλλάξουν ρούχα και να χτυπήσουν την κάρτα τους. Στη συνέχεια, βρεθήκαμε στο προαύλιο του εργοστασίου που ήταν και ο χώρος διαλείμματος των εργατών. Προχωρώντας λίγο πιο μέσα είδαμε το βαφείο. Εκεί, σε ειδικές δεξαμενές βάφονταν τα νήματα. Εντυπωσιακό ήταν και το πηγάδι 4 μέτρων, του οποίου η πομόνα -ή χειραντλία- ήταν σε πλήρη λειτουργία. Σιγά-σιγά, μπήκαμε εντυπωσιασμένοι στο εσωτερικό του αναπαλαιωμένου εργοστασίου. Στον προθάλαμο βρισκόταν ο κεντρικός μηχανισμός που έθετε σε λειτουργία τους αργαλειούς του εργοστασίου. Στον κυρίως χώρο, σε μια στενόμακρη αίθουσα με υποβλητικό φωτισμό και νοσταλγική μουσική, αντικρίσαμε μια μακρά σειρά από ξύλινα τραπέζια που πάνω τους οι ανήλικες εργάτριες τύλιγαν με προσοχή τις πετσέτες. Γύρω από αυτά τα τραπέζια ήταν τοποθετημένες καρέκλες με το όνομα κάθε εργαζόμενης. Παραδίπλα, ξύλινες προθήκες φιλοξενούσαν δυσέρετα αντικείμενα του βιομηχανικού παρελθόντος της Ερμούπολης, του Υφαντηρίου Μπαρμπέτα, του Υφαντουργείου Κρυστάλλη – Τσαγκαράκη, του Κλωστηρίου Φουστάνου – Καρέλλα... Καθώς διασχίζαμε την αίθουσα, μάς τραβούσαν την προσοχή οι κρεμασμένες στολές εργασίας των εργατριών, οι ξεχασμένες φαγιάτζες, οι ραπτομηχανές, οι γραφομηχανές, τα λογιστικά βιβλία, ένα παλιό γραφείο, το τηλέφωνο, συλλεκτικές φωτογραφίες, το σιδερένιο χρηματοκιβώτιο της επιχείρησης, αποκόμματα εφημερίδων... Οι ερωτήσεις στο ξεναγό μας, κ. Δημήτρη Σταυρακόπουλο, ήταν καταγιστικές... Στον ίδιο και στους συνεργάτες του οφείλεται, άλλωστε, κατά κύριο λόγο το όλο εγχείρημα της αναπαλαίωσης του παλιού εργοστασίου. Στο βάθος της αίθουσας μείναμε να κοιτάμε ένα τεράστιο μηχάνημα που τύλιγε τις χρωματιστές κλωστές σε κουβάρια και καρούλια, το λεγόμενο «κλουβί». Ο χρόνος στο χώρο κυλούσε γρήγορα και ακόμη δεν είχαμε δει την διπλανή αίθουσα με τους τεράστιους αργαλειούς του Ζακάρ... Οι συγκεκριμένοι αργαλειοί, όπως μας εξήγησε ο ξεναγός μας, έκαναν χρήση του δυαδικού κώδικα, ήταν προγραμματιζόμενοι αργαλειοί, οι οποίοι έπαιζαν αργότερα ρόλο σε άλλες προγραμματιζόμενες μηχανές, όπως στο σχεδιασμό του σημερινού υπολογιστή. Εκεί, βρίσκονταν τα ημιτελή πεσκήρια (πετσέτες προσώπου), νήματα που αιωρούνταν στο χώρο, κάρτες εργασίας, ακόμη και ερωτικά μηνύματα των έφηβων εργατριών, πολλές από τις οποίες είναι οι δικές μας γιαγιάδες, θείες, γειτόνισσες... Οι περισσότερες μεταξύ δώδεκα και δεκατεσσάρων ετών, δηλαδή συνομήλικές μας,

περνούσαν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους στη φάμπρικα, κερδίζοντας από αυτή την τόσο τρυφερή ηλικία το μεροκάματο. Ωστόσο, στο εργοστάσιο εργαζόνταν και νεαρά αγόρια που έκαναν τις «βαριές» δουλειές για να λειτουργούν σωστά τα μηχανήματα... Και κάπως έτσι ολοκληρώθηκε η επίσκεψή μας, σε έναν εντυπωσιακό χώρο. Μαθητές και εκπαιδευτικοί από κοινού είχαμε την ευκαιρία να βιώσουμε μια μοναδική εμπειρία, σ' ένα ζωντανό μνημείο της Σύρας που μας αποκάλυψε περίτρανα το σπουδαίο βιομηχανικό παρελθόν της. Ήταν ένα ταξίδι στο χρόνο που θα μας μείνει αξέχαστο, με την ελπίδα κι άλλα κτίρια με σημαντικό παρελθόν στη βιομηχανική –κι όχι μόνο- πορεία της χώρας να τύχουν παρόμοιας φροντίδας και ενδιαφέροντος...

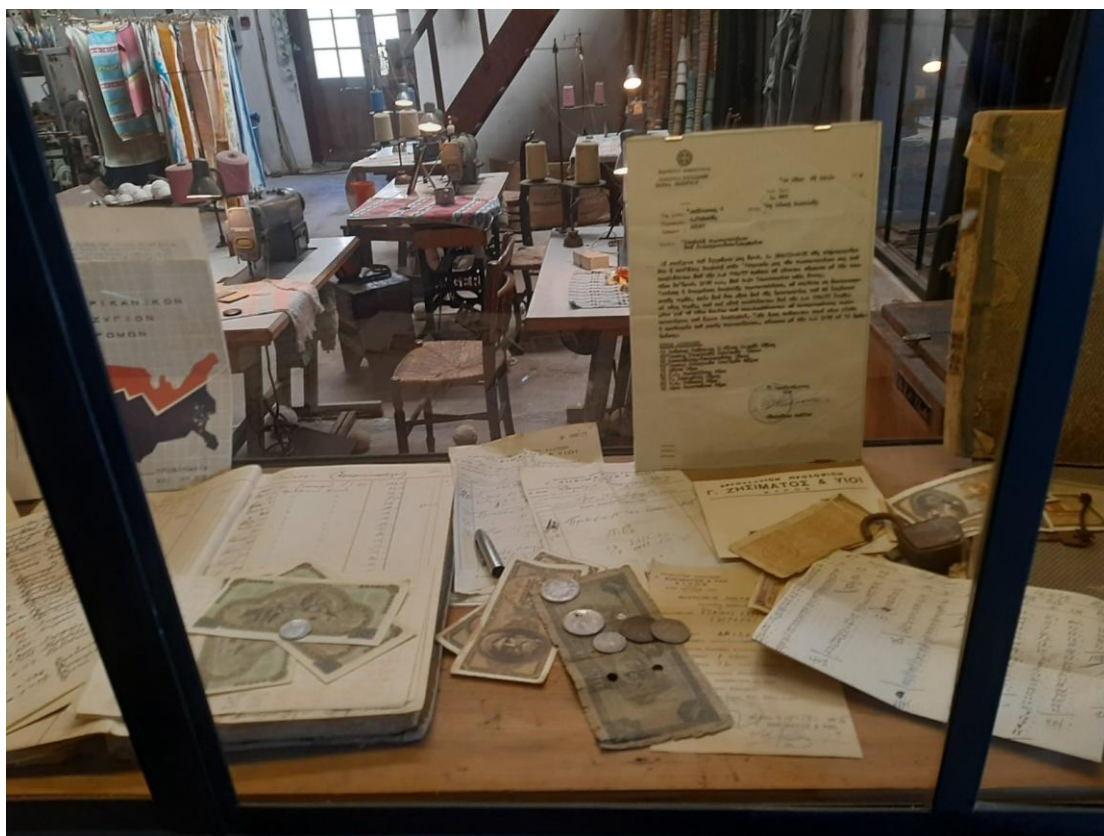

Ο χώρος του βαφείου...

Το «κλουβί»: το μηχάνημα που τύλιγε τις χρωματιστές κλωστές σε κουβάρια...

Λογιστικά έγγραφα και χρήματα. Στο βάθος διακρίνονται οι ραπτομηχανές και πετσέτες που παρήχθησαν στο εργοστάσιο...

Ένας από τους αργαλειούς Ζακάρ, όπως σταμάτησαν αφηνδιαστικά τον Αύγουστο του 1986 αφήνοντας τις πετσέτες μισοτελειωμένες... Ψηλά διακρίνονται και οι ταινίες με το δυαδικό κώδικα.

Συντελεστές:

Μαθητές: Ζούμπερη Χριστίνα, Αποστολοπούλου Αγνή, Βασάλου Εμμανουέλα

Καθηγήτριες: Τσούκου Δέσποινα, Καραδήμα Ελευθερία